

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Державна судова
адміністрація України

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною 3 статті 15 Закону України «Про Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Статтею 22 Конституції України визначено, що права і свободи людини і громадянина не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, виконанням функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких,

нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено порушення прав людини на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності Зачепилівського районного суду Харківської області (далі – суд).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 3 Європейської конвенції з прав людини, статтею 28 Конституції України визначено, що нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

17 вересня 2024 року групою національного превентивного механізму (далі – група НПМ) проведено відвідування суду, як місця несвободи для виконання функцій національного превентивного механізму, в ході якого встановлено факти порушень прав людини та недоліки, що потребують вжиття заходів реагування і усунення причин та умов, що їм сприяють, зокрема порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання, права на життя, порушення права на професійну правничу допомогу, права на доступність для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.

Так, у порушення вимог пунктів 7.1.2, 7.1.3, 7.1.4 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН «Суди»), в будівлі суду відсутні контрольно-пропускний пункт вхідного контролю та охорони з місцем пропуску через турнікет, рамка стаціонарного металодетектора та приміщення чергового підрозділу охорони (диспетчерська).

Крім того, в суді не організовано роботу Служби судової охорони для забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в суді.

Ураховуючи вищевикладене, в суді не забезпечено особисту безпеку працівників апарату суду, безпеку осіб, які перебувають у приміщенні суду, виявлення порушень та дотримання вимог громадського порядку в суді.

Також групою НПМ встановлено порушення вимог пунктів 6.5.1, 6.5.2 ДБН «Суди». В будівлі суду відсутні камери для тримання підсудних (засуджених) та приміщення для розміщення особового складу варті.

Осіб, які перебувають під вартою, тримають у стаціонарному загородженні у залі судового засідання або в спеціальному автомобілі. Така практика не забезпечує роздільного тримання чоловіків і жінок, дорослих і неповнолітніх, а також ізолюваного тримання осіб, яким заборонено спілкування між собою. Очікування на судові засідання у стаціонарній загородженій кабіні або в спеціальному автомобілі призводить до тривалого утримання підсудних в неприпустимих умовах, що суперечить вимогам міжнародних стандартів прав людини.

Установлено факт порушення вимог пункту 7.1.9 ДБН «Суди» та пункту 13 Інструкції, а саме: в приміщенні суду відсутній ізолюваний маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від службового транспорту до зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, у зв'язку з чим, обвинувачені, підсудні (засуджені) конвоюються доступними для третіх осіб коридорами.

У порушення вимог пункту 5.11 ДБН «Суди» та пункту 14 Інструкції у суді відсутній спеціальний бокс для заїзду спеціального автотранспорту варти та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних).

У порушення вимог пункту 6.5.2. ДБН «Суди» та пункту 9 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), відсутній окремий санітарний вузол для обвинувачених (підсудних).

Вищевикладене призводить до порушення права на безпеку як відвідувачів, працівників суду, так і підсудних (засуджених).

У порушення вимог статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України та пункту 6.5.2 ДБН «Суди» у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на захист.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини та мати серйозні наслідки для України, зокрема виникнення нових прецедентів, що можуть ускладнити правову ситуацію в країні та фінансових витрат для України у вигляді компенсацій.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини (далі - ЄСПЛ) констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поводження.

У ході відвідування суду встановлено, що його приміщення не адаптовані для потреб маломобільних груп населення та осіб з інвалідністю відповідно до вимог Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН «Інклюзивність»).

Так, групою НПМ встановлено порушення пункту 6.3.2 ДБН «Інклюзивність», а саме: зала № 1 для розгляду кримінальних справ розміщена на другому поверсі суду, однак, доступ осіб із порушенням опорно-рухового апарату та тих, які пересуваються кріслом колісним, обмежений через відсутність відповідної технічної можливості підйому та спуску.

Також у порушення вимог пункту 5.3.1 ДБН «Інклюзивність» металевий ухил, розташований біля центрального входу в будівлю суду, має кут нахилу, що перевищує встановлені нормативні показники.

У порушення вимог пункту 8.3 ДБН «Інклюзивність» в приміщенні суду відсутні тактильні інформаційні показники, які повинні дублювати плоско друковану текстову чи графічну інформацію у тактильному вигляді та шрифтом Брайля.

У порушення вимог пункту 11.5 ДБН «Інклюзивність», санітарні вузли у приміщенні суду не пристосовані для користування особами з інвалідністю, у зв'язку з відсутністю у них поручнів та можливості маломобільним групам населення потрапити до санітарних кімнат.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю керівництва Зачепилівського районного суду Харківської області, державного органу системи правосуддя та його територіального органу в Харківській області, а також приймаючи до уваги те, що:

відповідно статті 151 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», пункту 2 Положення про Державну судову адміністрацію України, затвердженого Рішенням Вищої ради правосуддя № 141/0/15-19 від 17.01.2019, Державна судово адміністрація України здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади з метою створення належних умов функціонування судів і діяльності суддів,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, зокрема:

1.1. Вжити заходів щодо облаштування суду конструктивно-технологічними заходами з охорони приміщень і розміщення робочих місць співробітників охорони суду;

1.2. Вжити заходів з організації роботи Служби судової охорони для забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в суді;

1.3. Вжити заходів щодо облаштування суду камерами для обвинувачених (підсудних), засуджених, відповідним санітарним вузлом та приміщенням для розміщення особового складу варті;

1.4. Вжити заходів щодо облаштування суду кімнатою для роботи адвоката з обвинуваченими (підсудними), засудженими;

1.5. Вжити заходів щодо забезпечення в суді ізольованого маршруту конвоювання підсудних (засуджених) від спеціального транспорту до зали судових засідань;

1.6. Забезпечити в суді обладнання боксу для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або (при неможливості обладнання боксу) огорожену стоянку для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу;

1.7. Забезпечити в суді умови доступності, зручності, інформативності для маломобільних груп населення;

2. Вжити заходів щодо притягнення винних осіб до встановленої законодавством відповідальності;

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт за результатами відвідування Зачепилівського районного суду Харківської області на 8 арк. в 1 прим.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Цвеліх Максим 068 146 38 91

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№14437.2/24/53 від 23.10.2024
КЕП: Лубінець Д. В. 23.10.2024 18:13
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400